

Regeringskansliet

Promemoria

2018-11-19
U2018/04402/GV

Utbildningsdepartementet

**Ändring av en bestämmelse i skollagen om
sammansättningen av Skolväsendets överklagandenämnd**

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Författningsförslag	4
2.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	4
2.2	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:948) med instruktion för Skolväsendets överklagandenämnd	5
3	En stadig ökning av antalet ärenden.....	6
4	Skolväsendets överklagandenämnd ska vid behov kunna förstärkas med ytterligare en vice ordförande.....	7
5	Konsekvenser	8
5.1	Ekonomiska konsekvenser	8
5.2	Konsekvenser för barn, elever och deras familjer	8
5.3	Övriga konsekvenser	9
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	9
7	Författningskommentar	10

1 Sammanfattning

I promemorian föreslås en ändring av bestämmelsen i skollagen (2010:800) om sammansättningen av ledamöter i Skolväsendets överklagandenämnd. Ändringen, som innebär att det ska finnas möjlighet att vid behov utse två ersättare för ordföranden i stället för en, är nödvändig för att möta den ökade ärendetillströmningen till nämnden och korta handläggningstiderna. Dessutom ändras benämningen ersättare för ordföranden till vice ordförande.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Vissa följdändringar och språkliga justeringar föreslås i förordningen (2007:948) med instruktion för Skolväsendets överklagandenämnd.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 2 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

2 §

Nämnden ska bestå av en ordförande och *fem* andra ledamöter, *av vilka en ska vara ersättare för ordföranden*. Ordföranden och *ersättaren för ordföranden* ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild sakkunskap både *vad gäller* barns och elevers förhållanden och behov och *vad gäller* skolverksamheten i övrigt.

Nämnden ska bestå av en ordförande, *en eller två vice ordförande* och *fyra* andra ledamöter. Ordföranden och *vice ordförandena* ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild sakkunskap både *om* barns och elevers förhållanden och behov och *om* skolverksamheten i övrigt. Det ska finnas högst två ersättare för de övriga ledamöterna.

Det ska finnas högst två ersättare för de övriga ledamöterna.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:948) med instruktion för Skolväsendets överklagandenämnd

Härigenom föreskrivs att 6 och 7 §§ förordningen (2007:948) med instruktion för Skolväsendets överklagandenämnd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Nämnden är *beslutför* när ordföranden eller vice ordföranden och minst två andra ledamöter är närvarande.

Föreslagen lydelse

6 §

Nämnden är *beslutsför* när ordföranden eller vice ordföranden *eller en av två vice ordförande* och minst två andra ledamöter är närvarande.

7 §¹

Nämnden får i arbetsordningen meddela föreskrifter om att ordföranden eller vice *ordföranden* får avgöra ärenden om överklaganden som är av sådant slag att nämndens vägledande avgöranden kan tillämpas eller som annars är av det slaget att de inte behöver avgöras av nämnden.

Nämnden får i arbetsordningen meddela föreskrifter om att ordföranden eller *en vice ordförande* får avgöra ärenden om överklaganden som är av sådant slag att nämndens vägledande avgöranden kan tillämpas eller som annars är av det slaget att de inte behöver avgöras av nämnden.

¹ Senaste lydelse 2013:30.

3 En stadig ökning av antalet ärenden

Skolväsendets överklagandenämnd är en nämndmyndighet med sex ledamöter

Grundläggande bestämmelser om Skolväsendets överklagandenämnd (ÖKN) finns i 27 kap. skollagen (2010:800). Nämnden prövar överklaganden av vissa beslut på skolväsendets område enligt bestämmelserna i 28 kap. 12–17 §§ skollagen. Det gäller exempelvis beslut av kommunala och enskilda huvudmän, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen och rektorer om bl.a. mottagande eller placering av elever i viss skola eller skolform.

Enligt dagens bestämmelser ska nämnden bestå av en ordförande och fem andra ledamöter, av vilka en ska vara ersättare för ordföranden. Ordföranden och ersättaren för ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild sakkunskap både om barns och elevers förhållanden och behov och om skolverksamheten i övrigt. Det ska finnas högst två ersättare för de övriga ledamöterna. Ledamöterna i nämnden och deras ersättare utses av regeringen för en period om minst tre år (27 kap. 1–3 §§ skollagen). Närmare bestämmelser om nämnden finns i förordningen (2007:948) med instruktion för Skolväsendets överklagandenämnd. Där föreskrivs bl.a. att nämnden i arbetsordningen får meddela föreskrifter om att ordföranden eller vice ordföranden får avgöra vissa ärenden. Det gäller ärenden om överklaganden som är av sådant slag att nämndens vägledande avgöranden kan tillämpas eller som annars är av det slaget att de inte behöver avgöras av nämnden (7 §).

Organisatoriska förändringar och ökad ärendemängd ställer nya krav

Skolväsendets överklagandenämnd inrättades 1991 för att tillgodose behovet av en instans som kunde överpröva vissa beslut av skolhuvudmännen som bedömdes vara särskilt viktiga för enskilda elever. Fram till den nya skollagens ikraftträdande 2010 reglerades nämndens sammansättning i 1 kap. 14 § 1985 års skollag (1985:1100).

Skolväsendets överklagandenämnd har ända sedan den inrättades varit en nämndmyndighet. En sådan myndighet leds av nämnden (2 § myndighetsförordningen [2007:515]). I myndighetsförordningen anges bl.a. vilka beslut som förbehålls ledningen (4 §) och att i nämndmyndigheter får andra ärenden än de som avses i 4 § avgöras av den som ledningen bestämmer (5 §).

I nämndens instruktion angavs ursprungligen att det hos myndigheten skulle finnas en direktör som var myndighetschef. Direktören hade efter delegering möjlighet att fatta beslut i ärenden av enklare slag. Regeringen gav 2012 Statskontoret i uppdrag att se över organisationen av Skolväsendets överklagandenämnd (U2012/3595/GV). Vid tiden för Statskontorets granskning var nämndens ordförande såväl direktör som myndighetschef och arbetade heltid i nämnden (Statskontorets rapport Skolväsendets överklagandenämnd – organisering av en nämndmyndighet, 2012:36 s. 7). Genom ändringar i nämndens instruktion 2013 avskaffades funktionen

direktör i nämnden (Förordning [2013:30] om ändring i förordningen [2007:948] med instruktion för Skolväsendets överklagandenämnd). Samtidigt infördes en bestämmelse i instruktionen om att bestämmelsen i 5 § myndighetsförordningen om möjlighet till delegation inte ska tillämpas på myndigheten (11 §). Av 7 § i instruktionen framgår i stället att nämnden i arbetsordningen får meddela föreskrifter om att ordföranden eller vice ordföranden får avgöra ärenden om överklaganden som är av sådant slag att nämndens vägledande avgöranden kan tillämpas eller som annars är av det slaget att de inte behöver avgöras av nämnden.

År 2009, dvs. året innan den nya skollagen trädde i kraft kom 318 ärenden in till nämnden (Statskontorets rapport 2012:36 s. 25). Genom den nya skollagen infördes flera nya överklagandemöjligheter till Skolväsendets överklagandenämnd. Sedan dess och i takt med att möjligheten att överklaga har blivit alltmer känd har antalet ärenden ökat kontinuerligt. Sedan 2011 har antalet inkomna ärenden mer än fördubblats.

Tabell 3.1 Ärendeutveckling 2011 – 2017

Inkomna och beslutade ärenden hos Skolväsendets överklagandenämnd

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Inkomna ärenden	264	531	459	537	548	637	648
Beslut	231	519	467	492	565	643	637
Varav ordförandebeslut	196	458	400	397	471	522	521

Av statistiken framgår att en övervägande majoritet av besluten fattas som ordförandebeslut, dvs. beslut som nämnden med stöd av bestämmelsen i 7 § instruktionen har delegerat till ordföranden eller vice ordföranden. Under 2017 var 82 procent av besluten ordförandebeslut.

4 Skolväsendets överklagandenämnd ska vid behov kunna förstärkas med ytterligare en vice ordförande

Förslag: Skolväsendets överklagandenämnd ska bestå av en ordförande, en eller två vice ordförande och fyra andra ledamöter.

Skälen för förslaget: Antalet ärenden har ökat kontinuerligt sedan skollagen trädde i kraft 2010. I sammanhanget kan noteras att bestämmelserna om placering vid kommunala skolenheter och om mottagande och urval till fristående skolor för närvarande är föremål för en översyn inom ramen för utredningen En mer likvärdig skola (U 2018:5). I utredningens uppdrag ingår bl.a. att analysera och ta ställning till hur bestämmelserna bör ändras för att i större utsträckning främja en allsidig

social sammansättning av elever inom vissa skolformer. Eventuella ändringar i regelverket kan leda till förändringar i antalet överklaganden till nämnden.

För att möta den ökade ärendemängden och säkerställa att nämnden har tillräckliga personella resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt skollagen, bör det finnas möjlighet att vid behov, inom myndighetens ekonomiska ramar, utse två vice ordförande. Om det behövs med hänsyn till förväntad ärendetillströmning, ska alltså nämnden kunna förstärkas med ytterligare en vice ordförande. Det föreslås därför att bestämmelsen i skollagen ändras så att en eller två vice ordförande ska kunna utses i nämnden. Nämnden ska således bestå av en ordförande, en eller två vice ordförande och, precis som i dag, fyra andra ledamöter.

Varken nämndens ordförande eller vice ordförande är anställda i nämnden. De tjänstgör i nämnden på deltid vid sidan av sin ordinarie anställning. Enligt uppgifter från nämndens ordförande arbetar ordförande och vice ordförande parallellt med varandra när det gäller beslut som nämnden med stöd av 7 § instruktionen för Skolväsendets överklagandekommitté har delegerat till ordföranden eller vice ordföranden (s.k. ordförandebeslut). Det finns ingenting som hindrar att denna ordning behålls och att ordförandebeslut framöver delas mellan ordförande och två vice ordförande.

I dag används i skollagen benämningen ”ersättare för ordföranden”. Det föreslås att nämnda funktion i stället ska benämnas ”vice ordförande”, som är den term som används i myndighetsförordningen (14 §).

Förordningen med instruktion för nämnden ska ändras som en följd av att antalet vice ordföranden ska kunna utökas.

Regeringen kommer efter genomförda ändringar att ha möjlighet att, när det behövs, utse ytterligare en vice ordförande i nämnden.

5 Konsekvenser

5.1 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär att ytterligare en vice ordförande kan förordnas att tjänstgöra i nämnden. Kostnader för detta, dvs. arvode för ytterligare en vice ordförande, bedöms kunna hanteras inom värdmyndigheten Statens skolinspektions ordinarie anslagsram. Förslagen bedöms alltså inte få några ekonomiska konsekvenser som skulle motivera en ändring av Skolinspektionens förvaltningsanslag.

5.2 Konsekvenser för barn, elever och deras familjer

Förslaget innebär att antalet vice ordförande som ska kunna utses i nämnden ökas från en till två. Förslaget bedöms bidra till att nämndens

arbete effektiviseras och att handläggningstiderna kortas, vilket i sin tur gynnar barn, elever och vårdnadshavare som berörs av det överklagade beslutet. Förslaget bedöms inte medföra några negativa konsekvenser för barnen, eleverna och deras familjer.

5.3 Övriga konsekvenser

Förslagen innebär inte några nya skyldigheter för kommunerna och bedöms inte få några negativa konsekvenser för kommunala skolhuvudmän. Därmed bedöms förslagen inte ha några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

Förslagen kan innebära att de överklagade besluten snabbare kommer under nämndens prövning. Den osäkerhet som överklagade beslut kan innebära för huvudmännen, såväl kommunala som enskilda, kan snabbare undanröjas om beslutstiden kortas. Detta kan underlätta huvudmännens planering av skolverksamheten.

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för jämställdheten, miljön eller Sveriges medlemskap i EU.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

<p>Förslag och bedömning: Lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2019. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.</p>

Skälen för förslaget och bedömningen: Lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt. Lagändringen föreslås därför träda i kraft den 1 juli 2019. Det bedöms inte finnas behov av några övergångsbestämmelser.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

27 kap.

2 § Nämnden ska bestå av en ordförande, *en eller två vice ordförande* och *fyra* andra ledamöter. Ordföranden och vice *ordförandena* ska vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter ska ha särskild sakkunskap både om barns och elevers förhållanden och behov och om skolverksamheten i övrigt. Det ska finnas högst två ersättare för de övriga ledamöterna.

Paragrafen reglerar sammansättningen av Skolväsendets överklagandekommitté.

Ändringen, som görs i hittillsvarande *första stycket*, innebär att det införs en möjlighet att utse två vice ordförande i nämnden i stället för nuvarande en. Möjligheten ska kunna användas när det finns behov av förstärkning i nämnden med hänsyn till ärendemängden. I samma stycke görs även språkliga ändringar som innebär dels att orden ”vad gäller” byts ut mot ordet ”om” dels att orden ”ersättare för ordföranden” byts ut mot orden ”vice ordförande”. Ingen ändring i sak är avsedd. Det nuvarande andra stycket flyttas till första stycket.